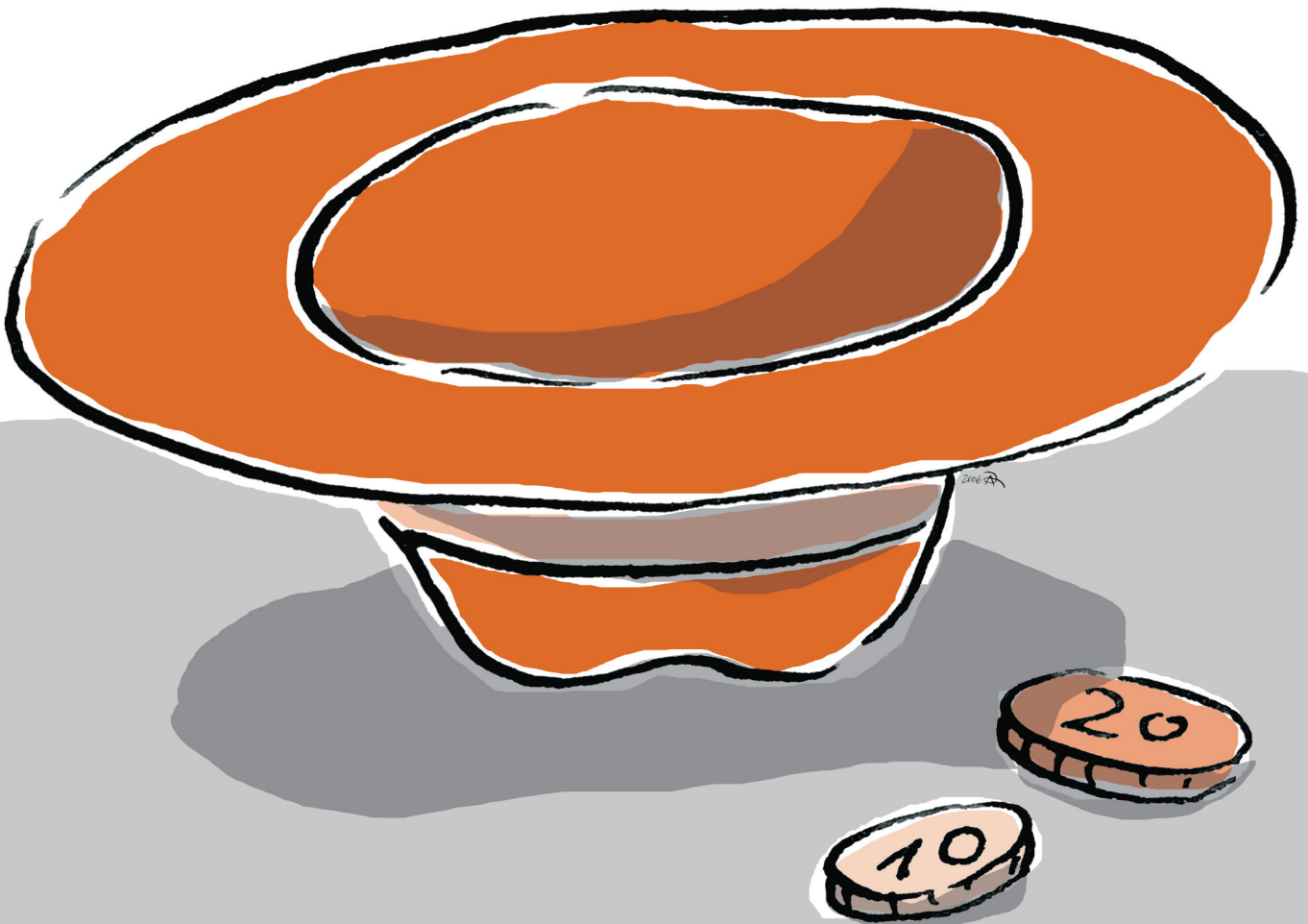

Betiltható-e a koldulás?

DIÁKMELLÉKLET

25/1

FELADATKÁRTYÁK

Előzetes gyűjtőmunka (választható feladatok)

A

Gyűjts 6-8 képet a koldusokról
és a koldulásról az internetről!
(Javaslat: a Google keresőben a 'koldus'
vagy 'koldulás' kulcsszóval találni lehet
ilyeneket.)

Készülj fel ezek bemutatására
az osztályban!

A

Gyűjts 6-8 képet a koldusokról
és a koldulásról az internetről!
(Javaslat: a Google keresőben a 'koldus'
vagy 'koldulás' kulcsszóval találni lehet
ilyeneket.)

Készülj fel ezek bemutatására
az osztályban!

B

Készíts fotókat (8-10 db) kéregető
koldusokról,
és készülj fel ezek bemutatására!

B

Készíts fotókat (8-10 db) kéregető
koldusokról,
és készülj fel ezek bemutatására!

C

Készíts néhány rajzot a koldusokról,
és készülj fel ezek
bemutatására az osztályban!

C

Készíts néhány rajzot a koldusokról,
és készülj fel ezek
bemutatására az osztályban!

25/3

MIT TEHETÜNK A SZEGÉNYEKÉRT?*Egyéni és páros feladatlap*

„A testi és lelki ínség riasztó jeleivel úton-útfélen naponta szembesülünk. Félrekapjuk a tekintetünket és sietünk tovább, adunk vagy nem adunk alamizsnát – ezt is, azt is rossz lelkiismerettel tesszük, tehetetlenségünk tudatában.

Képzeljétek csak el: ha a hajléktalanok, a munka nélkül tengődők, a létminimum alatt vegetálók egyszerre mind az utcára tódulnának, kezüket nyújtogatva felénk, segítségért könyörögve vagy követelözve! Ki mondja, hogy nekik nincs joguk jóllakni, lakni, meg élni? Tehát joguk van hozzá? Jogról, ugye csak ott beszélhetünk, ahol abból kötelezettség is származik, amit valakin számon kérhetünk. Ha ebbe egyszer belegondolunk, egy sor nehezen megválaszolható kérdésbe ütközünk. Miért jár nekik egyáltalán segítség? Miféle segítség jár nekik? Kinek a kötelessége volna, hogy gondoskodjék a szegényeinkről? Megérdemlik-e a segítséget? Ki dönti el, hogy kiket segítsen az állam? Az állam segítsen? Hogyan lehet segíteni? Megkívánható-e, hogy a szűkölködők kedvéért, akiknek szerencsétlen állapotát nem én okoztam, lemondjak bármiről, amit tisztességes úton szereztem? Mit tegyek? Mit tehetek?”

(*Forrás: Lányi András–Jakab György Erkölcsei esettanulmányok. AKG Kiadó, 1999. 153. o.*)

Feladatok:

1. Fogalmazz meg három kérdést a szöveg alapján a koldusokkal és a koldulással kapcsolatban!

.....

.....

.....

.....

.....

2. Egyeztesd a gondolataidat a melletted ülő társaddal, és a külön felvetett témákból állítsatok össze egy közös kérdéslistát. (Ha páratlan létszámú az osztály, alakíthattok hármas csoportot is!)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Ezután egy másik párral, illetve hármas csoporttal összefogva, alakítsatok egy 4-5 fős kis-csoportot!

25/4a

KIKBŐL LESZNEK KOLDUSOK?*A háború áldozatai*

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc leverése után tömegesen jutottak koldusbotra szegény sorból származó, a háborúban megnyomorodott honvédek. A szabadságharc mámoros, győzelemben bízó napjaiban a szegény sorból érkező katonáknak 10 holdnyi földet is ígértek a harcban való részvételért. Arany János Koldus-ének című költeménye egy a háborúban megrokkant, reménytelen sorsú hadfiról szól.

Arany János: KOLDUS-ÉNEK (részletek)

Küszöbről küszöbre járok, hol be, hol ki...
 Ne üzenjete, hogy nincsen itthon senki,
 Ne uszítsátok az ebet, hogy letépjen,
Annyi kezem nincsen, hogy magamat védjen
 Szegény honvéd jövök, kérni egy falatot.
 – Adjatok, adjatok amit Isten adott.

Sokat táboroztam, meg is nyűttem, látszik;
 Versectől Szolnokig, Izsaszeztől Vácig.
 Ott maradt a jobbkez, mankót hordoz a bal,
 Mankóstul sem ér föl régi ép lábammal:
 Oh, e rongyokat már hogy is nem hagytam ott!
 – Adjatok, adjatok amit Isten adott.

Ne pirongassatok, hogy koldulni szégyen,
 Koldusbotom miatt más piruljon, én nem!
 Ha tisztét mindenki tette volna, mint én,
 Falatomhoz e sós könnyet nem vegyítném:
 Sántán is, bénán is, töltenék víg napot.
 – Adjatok, adjatok amit Isten adott.

Egy szelet kenyérekét, alamizsna fillért...!
 Valami pénz csak kell, s nem tagadom, hogy
 mért:
 Majd, ha eltikkadtam,... a déli nap éget,
 Kocsmaházba térek egy ital bor végett;
 Jó hely az, legalább nyujt egy kemény padot.
 – Adjatok, adjatok amit Isten adott.

.....
 Azt mondák, mikor a harcban ömlött vérem,
 Tíz holdnyi örökség lesz valaha bérem.
 Tíz arasz is jó lesz, gondolám magamban,
 Korántsem gyanítva, milyen igazam van:
 Oh, ha megtaláltok egykor az útfélen,
 Adjatok egy szűk sirt hazám szent földjében.

(1850)

Egyéni feladatok

1. Hogyan vélekedsz erről a koldusról? Tehet-e arról, hogy ilyen sorsra jutott?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Vajon miért adja ivásra a fejét? Mi indokolja a kétségbeesését?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Mi lehetett volna kiút a számára akkoriban?

.....

.....

.....

.....

.....

A csoport közös feladata

Egy külön papíron soroljatok fel olyan körülményeket, amelyek akár következtében ma is tömegesen juthatnak koldusbotra emberek!

25/4b

KIKBŐL LESZNEK KOLDUSOK?*Kolduló gyerekek*

Frank McCourt Angyal a lépcsőn című regényében saját nyomorúságos gyermekkorát írja le. A világoátság sújtotta Brooklynban született, frissen Amerikába emigrált, ír szülők gyermekeként, majd az írországi Limerick nyomornegyedeiben nevelkedett. Édesanyjának nincs miből ennivalót vennie a gyerekeinek, az apa csak nagy ritkán dolgozik, s ha igen, akkor is elissza, amit keres. Frank maga is csodának tartja, hogy túlélte ezt a gyerekkort. Pelenka helyett rongyokba csomagolva, egy disznófejnek könyörögve karácsonyi vacsoráért, az út szélén lehullott széndarabok után kutatva túri a nyomort, az éhezést, a rokonok és a szomszédok közömbös kegyetlenségét.

Részlet a regényből

(Az apa külföldön próbál pénzt keresni, az anya beteg, önkívületben van. Nincs tüzelő, nincs élelem. A négy kisfiú magára maradva próbál megoldást találni a kilátástalan helyzetben.)

„Anyu megint azt motyogja, hogy limonádét szeretne. Odaadom neki a második üveg felét, hogy nyugton maradjon. Még kér, emiatt a maradékot vízzel hígítom, hogy tovább tartson... Michael azt kérdezet, meg fog-e halni anyu, Malachy pedig azt feleli neki, hogy amíg nem jön a pap, meghalni sem lehet.

Es mikor fog megint égni a tűz, és mikor iszunk megint meleg teát, aggodalmaskodik Michael, mert fázik az ágyban, holott betakarózott a régről ránk maradt ócska kabátokkal. Malachy szerint házról házra járva kellene tőzeget, szenet és fát kérnünk, és a tüzelőt Alphie babakocsiján szállíthatnánk haza. Alphie-t is magunkkal kellene vinnünk, mert még kicsi, és mindenkire rámosolyog, és amikor az emberek meglátják, meg fogják sajnálni őt is, minket is. Megpróbáljuk Alphie-ról lemosni az összegyűlt sok piszkot, szösz, tollat meg ragacsos lekvárt, de amikor hozzá ér a víz, Alphie felüvölt...

Eltoljuk a babakocsit a gazdagok utcáiba, de amikor bekopogunk, a cselédek azzal küldenek el, hogy menten szóljak az illetékes hatóságnak, mert gyalázat egy kisbabát végigrángatni a városon egy rozszant babakocsiban, ráadásul az egekig bűzlik ez a mocskos tragacs, amiben egy disznót sem volna szabad a vágóhídra vinni, micsoda dolog ez, katolikus országban élnék vagy mi, itt a kisbabákat rendesen gondozni kell és életben tartani, hogy továbbadhassák a hitet az utánuk következő nemzedéknek. Malachy odaszól az egyik cselédnek, hogy kinyalhatja, mire olyan nagy pofont kap, hogy könnybe lábad a szeme, és kijelenti, soha az életben nem fog kérni a gazdagoktól semmit. Nincs értelme tovább kérincselnünk, mondja, inkább kerüljünk a házak mögé, másszunk át a kerítésen, és vegyük el, amire szükségünk van. Michael közben becsönget elől a kapun, és szóval tartja a cselédet, azalatt Malachy meg én kidobálunk annyi szenet és tőzeget, amennyi még elfér Alphie mellett a kocsiiban.

Három házból így szerzünk tüzelőt, de azután Malachy fejbe találja Alphie-t egy kerítésen át dobott széndarabbal, és a visitás miatt azonnal rohannunk kell. Közben megfeledkezünk Michaelról, aki továbbra is becsönget a házakba, és kapja érte a sok szidást a cselédekről. Malachy szerint először haza kell tolni a babakocsit, és csak azután mehetünk Michaelért. Most már nem állhatunk meg, mert Alphie bömböl, és a járókelők csúnyán néznek ránk, meg is jegyzik, hogy anyaszomorítók vagyunk, továbbá egész Írország szégyene.

(Forrás: Frank McCourt: *Angyal a lépcsőn*. Fordította: Barabás András. Magvető Kiadó, Budapest, 1999. 251–252. o.)

Egyéni feladatok

1. Mit gondolsz a regényrészletben szereplő gyerekekről?

.....

.....

.....

.....

.....

2. És a házak lakóiról?

.....

.....

.....

.....

.....

A csoport közös feladata

Egy külön papíron soroljátok fel olyan helyzeteket, amelyek akár ma koldulásra kényszeríthetnek gyermekeket a világ különböző pontjain!

25/4c

KIKBŐL LESZNEK KOLDUSOK?*Koldusbotra jutó romák*

Mária Terézia kényszerletelepítő rendeletei után majdnem kétszáz évig a romák döntő része föld nélküli zselléreként, a falvak megtűrt lakóiként élt. Kiszolgáltatta a földesúrnak, aki elzavarhatta őket; kiszolgáltatta a falusi bírónak, a csendőrnek. Önálló megélhetéshez, keresményhez, létbiztonsághoz minimális esélyük sem volt, csak a mások által nem szívesen végzett piszkos, nehéz munkákból juthatott kenyér az asztalukra. Ekkor alakult ki a roma és a falusi, gazdálkodó családok között egy alá-fölérendeltségen alapuló, patriarchális kapcsolat, amely a következőkkel jellemezhető. A romák munkacsúcsok idején kisegítették munkájukkal a parasztszaladót, elvégezték a nagymosást, kitisztították az ólakat, felvágta a fát, megkapálták a terményt – és ezt minimális térítésért, általában maradék élelmiszerért, avas szalonnáért, használt ruháért, áron alul végezték. Ugyanakkor, ha a roma család nagyon megszorult, mindig segítségért fordulhatott a parasztszaladhoz kölcsönért, élelemért. A kapcsolatot gyakran „keresztkomasággal” is szentesítették, a roma gyerekekhez a parasztszaladból kértek fel keresztszülőket.

A hatvanas-hetvenes évektől kezdve a roma és paraszt családok többsége is ipari vagy mezőgazdasági bér munkás lett, vagyis állami alkalmazott proletár. A törvény szerint egyenlő jogokkal, alacsony szintű, de garantált létbiztonsággal. Ez a roma munkásokat az emancipáció, az egyenjogúság esélyével kecsegtette. A méltóság esélyéhez jutottak.

A nyolcvanas évek végén, a rendszerváltást kísérő gazdasági válság és ipari szerkezetváltás szétzúzta a romák és más szegények minimális létbiztonságát. Jó részüket az állami szociálpolitika és a sovány munkaerő-kereslet kiszolgáltattottaivá tette. Ugyanakkor az új demokrácia a romák polgári egyenjogúságát, kisebbségi jogaik elismerését és deklarálását is jelentette.

A dilemma: a méltóság és az egyenrangú kapcsolat igényének megőrzése a megélhetés esélye nélkül, vagy a visszatérés az alávetett, de minimális biztonságot adó patriarchális viszonyokhoz. A tényleges kiút persze az, hogy a romák a méltóság megőrzésével megélhetési esélyhez jutnak: szaktudás megszerzésével, munka és vállalkozási lehetőségekkel. De ez nemigen látszik reálisnak.

A muzsikus cigányok

Az elmúlt évszázad húszas–negyvenes éveiben a roma kávéházi muzsikuskok többsége a vendéglőtől nem kapott fizetést. A keresetet a mulatozók adományai, a „tányérozás” jelentették. A cigányzenészeket mégsem tekintették koldusoknak.

A vendéglők államosítása után a cigány muzsikuskokkal is munkaszerződést kötöttek, persze alacsony bérrel, a borraivaló szokását is bekalkulálva. A zenészeketől érettségét, szakmai vizsgát, tanulást követeltek meg.

A kávéházi cigányzene válsága után ezek a munkalehetőségek lecsökkentek, elmúltak. A tanult muzsikuskok utcára kerültek, nem kaptak szerződést a magánvendéglőtől. De nem mehettek újból tányérozós muzsikusknak, mivel ezt koldulásnak érzik. Ők már tanult művészek, a méltóságukat sértené a dolog. Az általuk őrzött magyar zenei hagyomány ugyanakkor több évszázados zenei érték, nemzeti kulturális örökségünk fontos része.

Egyéni feladatok

1. Milyen okokat tudsz azonosítani a szövegből, amelyek hozzájárultak ahhoz, hogy a cigányság jelentős része ma szegény sorban él?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Vajon miért használja a tehetségét koldulásra számos roma zenész?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Milyen kiutat látsz számukra ebből a nehéz helyzetükből?

.....

.....

.....

.....

.....

A csoport közös feladata

Írjátok le egy külön papírra, hogy szerintetek miért kényszerül sok roma ma is koldulásra!

25/5a

A KOLDUSOK VILÁGA**1. szemelvény**

„Üldögelni a földön, és koldulni – nem éppen a szokványos helyzetem. Nem ez az életem, azelőtt semmi közöm sem volt a koldusokhoz. Mégis, amint ott a hídon az államig húztam a lábam, és felpillantottam, hogy színlelt bajomban megszólítsak egy idegent, úgy éreztem, többé semmi közöm a jól ismert helyekhez. Mintha már évek óta ott ülnék, máris lángolt bennem a sértettség, amit pedig, úgy hittem, csak fokozatosan lehet felszítani. Mintha sohasem lettem volna egy a járókelők közül, pedig azelőtt közéjük tartoztam. Nem tudom, hogyan történt, de azon nyomban elfeledkeztem arról, hogy rendezett életkörülmények között élő újságíró vagyok, úgy éreztem: valóban és visszavonhatatlanul mások lába alá kerültem. Ebben a lelkiállapotban olyan dolgokat is megláttam a járókelőkön, amelyeket a hétköznapi életben önmagamon sem vettem észre.

A sajnálat jeleit kutattam, de az arcokon csak zavar tükröződött. Némelyek láthatóan szerettek volna a föld alá süllyedni, amikor a szemünk összetalálkozott. Mások, akik egy új státus tudatában pöffeszkedtek, mintha inkább azt kívánták volna, hogy engem nyeljen el a föld. Megvetést és félelmet olvastam ki az arcokból. Úgy festettem hát – s ez nem volt épp kellemes érzés –, ahogy kellett, az emberek úgy reagáltak, ahogy sejtettem; ahogy magam is, valahányszor elhaladtam egy magányos, ázott koldus mellett a hídon. Némelyek arcára szomorúság, csalódás ült ki, mintha az ígérkező kellemes este a látványomtól tönkrement volna. Van, aki rád mordul, hogy menj dolgozni, húzz a fenébe, vagy hagyd őt békén. Mások odavetik: »bocs, haver«, »nincs apróm, öreg« vagy »nekem sincs«, s ettől kicsit megint önmagad leszel, mert úgy beszéltek hozzád, ahogy a játékszabályok szerint nem lehetne.”

(Andrew O’Hagan)

Gondolkozz, és válaszolj a következő kérdésekre!

1. Hogyan látja az újságíró a koldus helyzetéből a járókelőket?

.....

2. Mit olvas le az arcukról?

.....

3. Milyen érzések töltik el?

.....

4. Vajon mit érezhetnek a mellette elhaladó emberek? Mi lehet a szavaik, gesztusaik mögött?

.....

25/5b

A KOLDUSOK VILÁGA**2. szemelvény**

„Aznap délután többféleképpen kaptam pénzt. Általában egy méteres zuhanás után érkezett az ölembe. A Temzén kívül mindenfelé vetődtem az érmékre vadászva; néhány pénzdarab elpattant mellőlem, át a korláton, végül eltűnt a mélyben. Néha egy óráig is elhallgattam a tovazötyögő vonatokat anélkül, hogy akár egy pennyt is kaptam volna. Aztán valaki megjelent a lépcső tetején – legtöbbször nő –, és szomorú, együttérző arccal hozzám lépett. Nem vagyok-e rosszul, éhes vagyok-e? »Olyan fáradtnak néz ki... annyira sajnálom« – mondta. Kezembe nyomott egy fontot vagy ötven pennyt, és sűrűn hátratekingetve továbbment. Vajon ki lehetett? A koldus viszonya az idegenekhez (vagyis a rendőrökön és a többi kolduson kívül mindenkihez) mindig ugyanaz: ő kéreget, az idegen legtöbbször elutasítja, néha-néha megesik a szíve rajta. A híd több pontján is próbálkoztam, de többször is meggyűlt a bajom más koldusokkal, ha rekeszekkel, kartondobozokkal és hálósákkal körbekerített territóriumokra tévedtem. Lassan kihunytak az utolsó fénysugarak, a turisták rég másfelé jártak, én meg a korlátnak támaszkodva számoltam, mennyit kerestem aznap. A végösszeg két font nyolcvanhat penny volt... »Mióta él így?« – kérdezte egy nő fájdalmas arckifejezéssel. Gyorsan rávágtam valamit. »Bárcsak többet adhatnék« – mondta, kezembe nyomott egy fontot, némi aprót és egy almát. Egy vörös képű, aranykeretes szemüveges férfi banánt vett elő az aktatáskájából, egy gyönyörű lánytól becsomagolt sajtos szendvicset és némi aprót kaptam, egy beteges külsejű, májfoltos kezű és arcú férfi megsimogatta a fejemet, és azt mondta: »Milyen fiatal még«, majd a kezembe nyomott hetven pennyt. Ezer meg ezer járókelő haladt el mellettem e néhány óra alatt. Legtöbben szokás szerint ügyet sem vetettek rám, néhányan szitkozódtak vagy kiröhögtek. De nem panaszkodhattam: néhány óra kéregetés és várakozás gyümölcse 18 font 86 penny, egy alma, egy banán és egy szendvicset volt. Először kerestem többet öt fontnál. S ez volt az utolsó napom.”

(Andrew O'Hagan)

Gondolkozz, és válaszolj a következő kérdésekre!

1. Hogyan éli meg a koldus sorsot az újságíró?

.....

2. Milyen a viszonya a többi emberrel?

.....

3. Milyen kapcsolat van a koldusok között az ő benyomása szerint?

.....

.....

4. Te általában mit érzel, amikor kéregető embert látsz?

.....

.....

25/5c

A KOLDUSOK VILÁGA**3. szemelvény**

1993. július 2-án, pénteken egy férfi, aki a chelsea-i jachtkikötő mentén sétált, megpillantott valami vízen lebegő tárgyat. A halott harminc éves, 175 cm magas, törékeny alkatú, barna szemű, sötétbarna, vállig érő hajú férfi volt. Arca simára borotvált, fogsora szabálytalan, de jó állapotú. Nem volt tetoválva. Arca és felsőteste elszíneződött és megduzzadt, de korántsem annyira, hogy az ismerősei ne ismerhették volna fel. Sötétkék, cipzáras anorákot viselt, jellegzetes lila gombokkal, fekete pólót, farmert és felemás zoknit. Pénz, igazolvány nem volt nála. Zsebében egyvalami lapult: egy bibliai idézeteket tartalmazó 6x3 cm-es könyvecske, címe *Aranyigazságok*.

A névtelen férfi a rendőrségi nyilvántartásban „DB 23”-ként szerepel – vagyis ő a huszonharmadik holttest, akit idén kihalásztak a Temzéből. Rajzok, plakátok készültek róla, az újságokban hirdetések jelentek meg. De mindhiába: senki se tud róla, senki se jelentkezik. Valószínűleg csavargó lehetett, labilis személyiségű vándor koldus állandó lakcím nélkül, nemigen fognak hát találni senkit, aki azonosíthatná. Végül majd a helyi tanács költségén eltemetik, és jelöletlen sírba fektetik. Mintha sohase létezett volna. Néha elenyézik valaki, anélkül hogy bárkit is érdekelne, anélkül hogy a dolog megdöbbenést vagy kíváncsiságot keltene – egy nem társadalom, egy nem korszerű kor, egy szédületes sebességgel visszafelé száguldó ország melléktermékei.

*(Andrew O'Hagan)***Gondolkozz, és válaszolj a következő kérdésekre!**

1. Te milyen nyomot hagysz a világban?

.....

.....

.....

2. Vajon milyen sorsot hagyott maga mögött a halott fiatalember?

.....

.....

.....

25/6

BERTOLT BRECHT: KOLDUSOPERA*Részlet*

Szereplők: Jonathan Jeremiah Peachum (ejtsd: pácsöm), a „kolduskirály”
 Filch (egy fiatalember, aki be akar szegődni a kolduskirályhoz)

ELSŐ FELVONÁS**ELSŐ JELENET**

Az emberek növekvő könyörtelenségéhez hozzáigazodva, J. Peachum, az üzletember, boltot nyitott, melyben a nyomorultak nyomorultjai megkapták az egyre keményebb szívekhez szóló külsőt. Jonathan Jeremiah Peachum koldusruhatára

PEACHUM *(a közönséghez)* Most már kellene valami újdonság. Az én szakmám azért ilyen nehéz, mert az emberek részvételét kell felébresztenem, ez a foglalkozásom. Igaz, akad egynéhány olyan dolog – csak egynéhány –, ami megindítja az emberek szívét, de az a bökkenő, hogy ha ezeket többször felhasználjuk, már nem elég hatásosak. Mert az embernek megvan az a szörnyűséges képessége, hogy érzéketlenné tudja tenni magát – amikor neki tetszik. Előfordul például, hogy egy ember meglát egy másik embert, iszonyúan csonka karral, amint ott áll az utcasarkon. Előszörre hajlandó neki ijedtében tíz pennyt adni, de másodszorra már csak ötöt ad, harmadszorra pedig nyugodt lélekkel átadja a rendőrségnek. Ugyanez a helyzet a lelki segédeszközökkel is. *(A zsinórpadról leereszkedik egy tábla, rajta a felírás: „Jobb adni, mint kapni.”)* Mit ér a legszebb, legcsábítóbb felirat a leggusztusosabb kis táblán, ha olyan hamar megkopik? A bibliában akad vagy négy-öt szívreható mondás; de ha elhasználnának, itt áll az ember kenyér nélkül. Ez az „Adj, hogy neked is adassék” például mennyire elkopott alig néhány hét alatt, mióta itt lóg. Hiába, mindig valami újat kell kitalálni. Ilyenkor aztán megint a bibliának kell megmutatnia, hogy mit tud, de ez se mehet a végtelenségig.

(Kopognak, Peachum ajtót nyit, belép egy fiatalember, Filch nevezetű)

FILCH Peachum and Co.?

PEACHUM Peachum.

FILCH Ön a „Koldusbarát” cég tulajdonosa? Önhöz küldtek. Hát ezek aztán a jó mondások! Ez aztán a tőke! Önnek nyilván egész könyvtára van az ilyesmiből? Ez persze egészen más. A magunkfajta – hogyan is jusson ötletekhez, és műveltség nélkül hogyan is reüsszálhat az üzlet?

PEACHUM Neve?

FILCH Nézze, Peachum úr, engem ifjúkoromtól fogva üldözött a balszerencse. Anyám iszákos volt, atyám kártyázott. Korán magamra hagyatva, szerető anyai kéz támogatása nélkül, mindig mélyebbre süllyedtem a nagyváros mocsarában. Az apai gondoskodást és a meghitt otthon jótéteményét sohasem ismertem. Így láthat most engem...

PEACHUM Így láthatom most magát...

FILCH *(megzavarodva)* ...minden anyagi eszköztől megfosztva, ösztöneim prédájaként.

PEACHUM Mint egy hajóroncsot az óceánon, és így tovább. Hát mondja csak, maga hajóroncs, melyik körzetben szokta leadni ezt a dajkamesét?

FILCH Hogyhogy, Peachum úr?

PEACHUM Miért? Nem nyilvánosság előtt tartja ezt az előadást?

FILCH Hát, tudja, Peachum úr, tegnap volt egy kínos kis epizód a Highland Streeten. Ott állok némán és szerencsétlenül a sarkon, kalapom a kezemben, semmi rosszat sem gyanítva...

PEACHUM *(jegyzetkönyvben lapoz)* Highland Streeten. Úgy van, stimmel. Te vagy az a szarházi, akit Honey meg Sam tegnap elcsípett. Te voltál olyan pimasz, hogy a tízes körzetben molesztáltad a járőkelőket. Most még megúszta egy passzív veréssel, mert feltételeztük, hogy azt sem tudod, hol lakik az Isten. De ha még egyszer a szemünk elé kerülsz, majd elővesszük a furkót, érted?

FILCH No de kérem, Peachum úr, kérem szépen. Hát mit csináljak, Peachum úr? Tény, hogy az urak kékre-zöldre vertek, a végén pedig a markomba nyomták a maga reklámkártyáját. Ha leveszem a zakómat, olyan foltos vagyok, mint egy tőkehal.

PEACHUM Kedves barátom, ha az emberek nem lepényhalat csináltak belőled, hát rendkívül hanyagok voltak. Ide áll egy ilyen ifjú zöldfülű, és azt hiszi, hogy már övé a pecsenye, mert kinyújtotta utána a mancsát. Mit szólnál, ha a te halastavadból épp a legkövérebb pisztrángokat szednék ki?

FILCH De Peachum úr – hát van énnekem halastavam?

PEACHUM Szóval, engedélyt csak a profiknak adunk ki. *(Üzletszerűen egy táblát mutat)* London fel van osztva tizennégy kerületre. Annak, aki itt a koldusipart óhajtja üzni, engedélyre van szüksége Jonathan Jeremiah Peachumtól. Máskülönben akárki jöhetne azzal, hogy ő a hajlamai prédája.

FILCH Peachum úr, köztem és a végromlás között csak két shilling áll. Történnie kell valaminek, ha csak két shilling van nálam...

PEACHUM Húsz shilling.

FILCH Peachum úr! *(Könyörögve mutat egy plakátra, amin ez olvasható: „Ne zárd el a te füledet a nyomorúság előtt!”)*

PEACHUM *(Rámutat egy szekrényke előtt lógó függönyre, amin ez olvasható: „Adj, hogy néked is adassék!”)*

FILCH Tíz shilling.

PEACHUM És minden heti elszámoláskor ötven százalék. Felszereléssel együtt hetven százalék.

FILCH Mi volna az a felszerelés, kérem szépen?

PEACHUM Azt a cég határozza meg.

FILCH És melyik körzetben állhatnék munkába?

PEACHUM Baker Street 2-104. Itt még olcsóbb is lesz. Mindössze ötven százalék felszereléssel együtt.

FILCH Kérem alássan. *(Fizet)*

PEACHUM Neve?

FILCH Charles Filch.

PEACHUM Rendben. *(Kiáltva)* Peachumné! *(Peachumné bejön)* Ez Filch. Numero háromszáztizennégy. Körzet Baker Street. Magam írom be. No persze, pont most, a koronázás előtt óhajt belépni; az egyetlen olyan időpont egy ember életében, amikor leeshet valami csekélység. C. felszerelés. *(Széthúzza a vászonfüggönyt egy kirakat előtt, amelyben öt viaszbábu áll.)*

FILCH Ez micsoda?

PEACHUM A nyomorúságnak az az ötféle alaptípusa, amelyik alkalmas az emberi szív megindítására. Minden egyes típus megpillantása olyan – természetével ellentétes – állapotot idéz elő az embernél, amikor hajlandó pénzt adni.

A) felszerelés: a közlekedés fejlődésének áldozata. A virgonc béna mindig derűs *(be mutatja)*, örökké gondtalan, a hatás fokozására csonkolt karral.

B) felszerelés: a haditechnika áldozata. A kellemetlen rángatódzó, aki a járókelőket molesztálja, az undorkeltés a hatóereje (*bemutatja*), az undorító hatás kitüntetésekkel enyhítve.

C) felszerelés: az ipari föllendülés áldozata. A száanalomra méltó vak, avagy a koldusművészet magasiskolája.

(Fordította: Vas István)

25/7a

BETILTHATÓ-E A KOLDULÁS?**A)**

A XVIII. század első felében – az eddig feltárt statútumanyag tanulsága szerint – a koldulást lényegében ugyanúgy szabályozták, mint a középkorban az utcai kéregetést. Magát a koldulást mint létfenntartó tevékenységet sem a közvélemény, sem a hatóságok nem ítélték el. A törvényhatóságok és a helytartótanács (amelynek egyébként külön koldus- és csavargóügyi részlege is volt) rendeletei arra irányultak, hogy kiszorítsák az idegen koldusokat. A helyiek azonban kéregethettek. Ám csak a valóban munkaképteleneknek engedélyezték a koldulást. Ők a vármegyétől – jogosultságuk igazolását követően – úgynevezett kolduspecsétet (többnyire réz- vagy bádoglepot) kaptak, és rendszerint a hét meghatározott napjain koldulhattak. Ezekkel az intézkedésekkel olyan egyensúlyt próbáltak teremteni, amelyben a koldusok nem lépik túl ki a társadalom alamizsnanyújtási hajlandóságait, lehetőségeit.

...

B)

Mária Terézia 1775-ben általános koldusügyi rendeletet (*Regulatio mendicorum*) adott ki, amelyben elég lehangoló képet festett a hazai viszonyokról. *„A hazában, lehet mondani, minden tele van koldussal, a templomokban, utcákon, postaállomásokon hemzsegnék a szimuláló munkaképes férfiak és gyerekek.”* Az uralkodó elrendelte, hogy a nem odavalósiakat el kell űzni, az egészséges szegényeket – akár erőszakkal – munkára kell kényszeríteni, a munkaképtelenek számára pedig a hatóságok kötelesek szegényházakat építtetni. Mária Terézia és utóda, *II. József* (1788. évi rendeletében) úgy vélték, hogy a koldulás sérti az állam érdekeit, hiszen az egészséges kéregetők megfosztják az országot a munkaerejüktől.

...

C)

Ma már kissé naivnak hat az elképzelés (a kortársak azonban meg voltak győződve a helyességéről), hogy a koldulás *rendőri eszközökkel* betiltható, a rászoruló szegényekről pedig oly módon lehet gondoskodni, hogy karitatív szervezetek *gyűjtést* rendeznek számukra, és az így befolyt pénzt rendszeresen szétosztják közöttük. Elsőként (1830-ban) Pest, majd a szomszédos Buda tiltotta be az utcai koldulást, s később valamennyi nagyobb hazai város (Kassa, Győr, Miskolc, Nagyvárad stb.) követte a példájukat. A tilalom ellenőrzésére úgynevezett koldusbírókat neveztek ki, akik felügyelték a köztereket, a kéregetéssel próbálkozókat pedig előállították.

...

25/7b

BETILTHATÓ-E A KOLDULÁS?**D)**

„Rosszul elhelyezett jóindulat” – néhány éve ezzel a szlogennel indult intenzív kampány Nagy-Britanniában, hogy visszaszorítsák a kiváltképp a turisták által látogatott városnegyedekben a koldulást. Az állami költségvetésből is támogatott akció keretében arra próbálták meg rávenni az embereket, hogy ne a koldusoknak, hanem az őket támogató karitatív szervezeteknek adják, amit az ínséget szenvedőknek szánnak. Míg a britek az adakozási szokások megváltoztatásával, addig Magyarországon egyre több önkormányzat a kéregetők elől elzárt területek kijelölésével próbálja meg szűkíteni a koldusok mozgásterét. Jelenleg nem tiltja jogszabály az úgynevezett „néma koldulást”. Bírság kizárólag a kéregetés minősített eseteiben – zaklató módon vagy gyermekkel történő koldulás – szabható ki. Az Alkotmánybíróság határozata azonban lehetővé teszi, hogy az önkormányzatok egyes övezetekben szigorúbb szabályozást vezessenek be.

...

E)

Elsőként Kaposvárott döntöttek úgy a képviselők, hogy 2005. január 1-jétől kitiltják a város központjából a kéregetőket, akik – szabálysértőnek minősülve – 30 ezer forintos bírsággal, illetve közérdekű munkával, elzárással büntethetők.

Február végén a szegedi városatyák alkottak hasonló rendeletet. Március 15-ével a csongrádi megyeszékhelyen is száműzik a városközpontból, illetve Mars téri piac környékéről a kéregetőket. A szegedi önkormányzat közterület-használati rendeletbe kívánja belefoglalni a koldulás tilalmát. „Javasolják, hogy e rendelkezés megszegését minősítsék szabálysértésnek, amelyért 25 ezer forint bírság szabható ki. A tervezet célja nem az önkormányzat bevételeinek növelése és a nehéz helyzetben élők megsarcolása, hanem az, hogy ez a terület ellenőrizhető legyen, és megfelelő figyelemfelkeltéssel a mainál rendezettebb viszonyok alakuljanak ki az idegenforgalmilag frekvenciáltabb városrészekben. A tapasztalatok szerint a városban rendszeresen kéregetők döntő többsége nem szegedi, sőt jelentős részük nem is magyar állampolgár.” (HVG, 2005. február 21.)

...

F)

Hasonló tartalmú előterjesztés fekszik a pécsi képviselők asztalán. Budapesten pedig egy MDF-es városatya vetette fel nemrégiben, hogy – akár 150 ezer forintos szabálysértési bírsággal – gátat kellene vetni a belvárosban a koldulásnak.

25/8

EGYÉNI KÉRDŐÍV

Név:

Válaszolj a következő kérdésekre!

1. Ki számít ma szegénynek Magyarországon?

.....
.....
.....
.....
.....

2. Kikből lesznek koldusok?

.....
.....
.....
.....
.....

3. Ki felelős az ő sorsukért?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Mi a véleményed a koldulás jogi úton történő betiltásáról?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

25/9

EGYÉNI FELADATLAP

Név:

Fejezd be a következő mondatokat!

1. Ma Magyarországon az számít szegénynek, aki ...

.....

.....

.....

.....

.....

2. Aki koldulásra adja a fejét, az ...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. A szegénységért felelősség terheli ...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. A koldulás törvényi úton történő betiltása ...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

